

พยายามมีสติในการอ่านข่าวในหนังสือพิมพ์

ครรรชิต มาลัยวงศ์

19 มีนาคม 2560

หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ที่พวกเราทั่วไปรู้จักและคุ้นเคยมานานแล้ว. เรามักจะอ่านหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่งเป็นประจำทุกวัน. ในยุคนี้ คนจำนวนมากอาจจะเปลี่ยนการอ่านหนังสือพิมพ์ที่เป็นกระดาษไปอ่านหนังสือพิมพ์ที่นำลงในเว็บแทนก็ได้. แต่ไม่ว่าเราจะอ่านหนังสือพิมพ์ที่เป็นกระดาษหรือที่เป็นฉบับอิเล็กทรอนิกส์ การอ่านของเราก็จะคุ้มค่ากับเวลาที่เสียไป. ความคุ้มค่านั้นวัดยาก บางคนอาจจะอ่านหนังสือพิมพ์เพื่อให้รู้ทันข่าวสารเพื่อจะได้สนทนากับเพื่อน ๆ ได้, บางคนอาจจะต้องการความเพลิดเพลินจากอ่านนิยายที่นำเนื้อหามาจากละครโทรทัศน์มาลงพิมพ์, บางคนอาจจะต้องการทราบว่ามีฟุตบอลใดชนะในการแข่งขันเมื่อวาน, บางคนอาจจะต้องการทราบความเคลื่อนไหวของหุ้นจะได้ถึงหุ้นที่ซื้อได้ถูกต้อง ฯลฯ. อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าเราจะอ่านด้วยความประสงค์แบบใด สิ่งที่เราได้ตามมาอย่างหนึ่งก็คือความรู้.

ความรู้ที่เราได้รับจากการอ่านข่าวในหนังสือพิมพ์ตามปกตินั้นอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นความรู้ที่ผิวเผินมาก. นั่นก็คือ รู้เฉพาะที่เขาพิมพ์มาให้อ่านเท่านั้น. เรื่องที่เราควรตระหนักก็คือ ข่าวจำนวนมากที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์นั้นมักจะคลาดเคลื่อนและอาจไม่ได้เป็นแหล่งความรู้ที่เชื่อถือได้. สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ ไม่ใช่เพราะเจ้าของหนังสือพิมพ์ หรือ บรรณาธิการ ต้องการให้เป็นเช่นนั้น (อาจมีบ้างเหมือนกัน) แต่เป็นเพราะธรรมชาติของการหาข่าวมาพิมพ์ทำให้เป็นไปอย่างนั้น. สาเหตุที่ทำให้ข่าวที่ปรากฏไม่น่าเชื่อถือมีหลายประการ เช่น..

- นักข่าวไม่ได้พบเห็นเหตุการณ์ที่เป็นข่าวด้วยตัวเอง แต่พึ่งคำบอกเล่าจากผู้เห็นเหตุการณ์แล้วก็นำมาเขียนเป็นข่าว. อย่างไรก็ตาม เรื่องที่ได้รับการบอกเล่าอาจจะคลาดเคลื่อน ส่งผลให้ข่าวที่ลงพิมพ์นั้นคลาดเคลื่อนไปด้วย.
- นักข่าวพบเห็นเหตุการณ์ที่เป็นข่าวจริง แต่ไม่ทราบว่าเหตุการณ์นั้นเกิดได้อย่างไร. เวลารายงานข่าว นักข่าวก็พยายามคาดเดาว่าอะไรคือสาเหตุของเหตุการณ์นั้น หรือ คาดเดาว่าคนที่ก่อเหตุการณ์นั้นกำลังคิดอะไร. เรื่องที่คาดเดานั้นก็อาจจะไม่ถูกต้อง.
- นักข่าวสัมภาษณ์บุคคลในข่าวหรือที่เกี่ยวข้องกับข่าวจริง แต่ไม่สามารถรายงานข่าวได้อย่างถูกต้อง เพราะมีปัญหาเรื่องทำความเข้าใจเนื้อหาของเรื่องหรือผู้ให้สัมภาษณ์. นั่นคือเนื้อหาอาจเป็นเรื่องทางวิชาการที่นักข่าวไม่เข้าใจ, หรือ ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้ภาษากำกวมเพื่อปกปิดเรื่องราวที่แท้จริง, หรือ บุคคลที่ให้ข่าว (เช่น นักการเมือง) มีทัศนคติว่าเรื่องที่เขาว่านั้นเป็นความจริง (ต่อตัวเขา) แต่อาจไม่เป็นจริงในทัศนะของบุคคลอื่น, หรือ บุคคลที่ให้ข่าวไม่ต้องการให้ทราบความเป็นจริงและพูดชักนำไปอีกทางหนึ่ง, หรือ บุคคลนั้นอาจให้ข่าวอย่างถูกต้อง แต่เนื้อหาไม่ตรงกับสิ่งที่นักข่าวอยากได้ยิน. นักข่าวจึงเขียนขยายความออกไปเองให้เหมือนกับว่าเป็นเรื่องที่บุคคลผู้นั้นบอก, นักข่าวมีอคติส่วนตัวกับผู้ให้ข่าว จึงเลือกลงข่าวแต่บางส่วนที่ตรงกับเรื่องที่เขาเห็นด้วย, ฯลฯ. เราจะเห็นว่า มีโอกาสที่ข่าวนั้นจะคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงได้หลายวิธี.
- นักข่าวแปลข่าวภาษาต่างประเทศเพื่อทำเป็นข่าว แต่ไม่เข้าใจคำภาษาต่างประเทศอย่างชัดเจน ทำให้แปลข่าวผิดไป (เช่น armed robbery หมายถึงปล้นโดยการใช้อาวุธ แต่แปลเป็น ปล้นอาวุธ, หรือ shot gun ซึ่งหมายถึงปืนลูกซอง กลับแปลว่า ปืนสั้น).
- นักข่าวนำเรื่องราวที่ได้เห็นหรือได้ยินมาเรียบเรียงใหม่ตามความเห็นของตนเอง โดยปกปิดหรือซ่อนเร้นประเด็นบางอย่างเอาไว้. กรณีนี้อาจจะมีสาเหตุหลายอย่าง เช่น เป็นเรื่องที่ขัดแย้งกับ

แนวคิดของบรรณาธิการหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์, เป็นเรื่องที่ไม่ค่อยมีสาระมากนัก จึงต้องขยายความไปสู่ประเด็นอื่นๆ, เป็นข่าวที่ไม่ค่อยน่าตื่นเต้น จึงต้องเพิ่มสีสันเข้าไป.

ในเมื่อหนังสือพิมพ์ทั้งหลายไม่ได้ทำหน้าที่เป็นผู้รายงานข่าวที่น่าเชื่อถือ เราจึงจำเป็นต้องรู้วิธีอ่านหนังสือพิมพ์เพื่อให้รู้ว่าเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นมีความเป็นมาอย่างไร, เรื่องใดเป็นเรื่องจริง และ เรื่องใดที่ไม่เป็นจริง. ก่อนอื่น, เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่า หนังสือพิมพ์ยังมีบทบาทสำคัญอยู่มากในปัจจุบันนี้ เพราะดูเหมือนจะยังคงเป็นแหล่งข่าวที่เราสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา. ยิ่งในปัจจุบัน หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ก็ได้จัดทำเนื้อหาเผยแพร่ทางเว็บด้วยแล้วยังทำให้เราสามารถอ่านข่าวได้ง่ายขึ้นไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด ๆ บนโลก. ความก้าวหน้าทางไอทีเช่นนี้จึงช่วยให้เราสามารถกลั่นกรองความถูกต้องของเนื้อหาข่าวได้ดียิ่งขึ้น.

โดยที่พวกเราอ่านข่าวหนังสือพิมพ์ทั้งที่เป็นกระดาษและเป็นฉบับออนไลน์เป็นประจำ ดังนั้นผมจึงขอเสนอวิธีการต่างๆ เพื่อเป็นหลักในการอ่านข่าวหนังสือพิมพ์ไว้ดังต่อไปนี้...

1. ทำความเข้าใจหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับว่ามีจุดยืนในด้านการเสนอข่าวอย่างไร. บางฉบับชอบเสนอข่าวที่หวือหวาตื่นเต้นเอาไว้ก่อน. วิธีการคือไปรยหัวข่าวให้มีระดับใหญ่เอาไว้, หรือ เสนอเรื่องที่พยายามเสริมจุดยืนของตน (ไม่ว่าจะเหมาะหรือไม่) ให้เห็นว่ามึน้ำหนกมาก.
2. อ่านข่าวอย่างมีสติ และอย่าเชื่อเนื้อหาข่าวไปหมดทุกเรื่อง. หากเป็นเรื่องสำคัญ เราอาจจะต้องเปิดเว็บหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นอ่านเพิ่มเติมเพื่อตรวจสอบว่าเรื่องที่แท้คืออะไร? หากเป็นข่าวที่ไม่เกี่ยวข้องกับตัวเรา อ่านแล้วก็ลืมไปอย่าเก็บไว้คิดให้เหนื่อใจ.
3. ข่าวที่มีเนื้อหาที่จะเกี่ยวข้องกับเราในอนาคต ไม่ว่าจะในด้านอาชีพการงาน, การเดินทาง, การใช้ชีวิต, การเป็นอยู่. ให้ตรวจสอบเพิ่มเติมหลายๆ ทาง โดยเฉพาะกับหน่วยงานที่เป็นข่าว. บางทีเราอาจจะพบว่า หน่วยงานไม่ได้ตั้งใจให้แปลความหมายของข่าวไปในทำนองนั้น.
4. พยายามหาความรู้และประสบการณ์เอาไว้มากๆ แล้วนำประเด็นข่าวมาเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของเราเพื่อพิจารณาว่า เป็นข่าวที่น่าจะเชื่อถือได้หรือไม่.
5. ข่าวที่มีรูปภาพประกอบน่าจะมีน้ำหนักให้น่าเชื่อถือได้มากขึ้น. อย่างไรก็ตาม ให้ตรวจสอบว่าภาพเหตุการณ์นั้นเป็นอย่างไร และบ่งบอกอะไร. ปัจจุบันนี้มีผู้ถ่ายคลิปภาพเคลื่อนไหวเอาไว้ตลอดเวลา. คลิปภาพเหล่านี้อาจแสดงเหตุการณ์ได้ค่อนข้างดี แต่ไม่ได้บอกถึงประเด็นที่เป็นแรงจูงใจให้เกิดเหตุการณ์นั้นๆ. ดังนั้นเราจึงต้องมีสติในการดูคลิปเหล่านี้เช่นกัน.